

BİRLEŞİK METAL-İŞ

BİRLEŞİK METAL İŞÇİLERİ SENDİKASI GAZETESİ

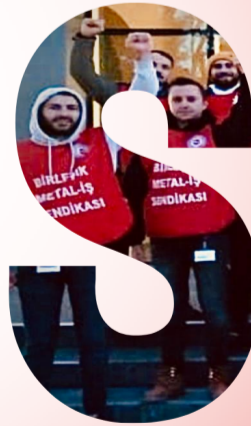
SAYI 253

www.birlesikmetal.org

Nisan 2024

Haydi

**Birlik
Mücadele
Dayanışma**

'a!

Yaşasın 1 Mayıs

Türkiye önemli bir dönemeçten geçiyor. Bu dönemeçte dikkat çekici gelişmeler yaşanıyor. Ekonomide kaynakların tükenmiş olması, uluslararası alanda Türkiye'nin finans kuruluşlarına olan bağımlılığını artırırken, 22 yıllık yağma ve talan ekonomisinin yüksek borçluluk üzerine kurulu düzeninin çöküşüne tanık oluyoruz.

Bu süreçte, işçi sınıfının ve geniş halk kitlelerinin yaşadıkları sorunlar katlanarak artıyor. Bir yandan enflasyonun resmi düzeyde yeterli derecede gerçekliği yansıtmamasının etkileri, diğer yandan fiyat artışlarına karşı çaresizlik ve düşük ücret politikasının başta emekliler olmak üzere toplumda yarattığı adaletsizlik duygusu, 31 Mart seçimlerinde toplumun büyük bir kısmının rahatsızlığını sandığa giderek ya da gitmeyeerek gösterdiği bir durumu ortaya çıkardı.

Keyfi uygulamalarla toplumun sinir uçlarıyla oynayan, insanları farklılıkları nedeniyle ayırtırmaya çalışan, Türkiye'nin zenginliklerini ve doğal kaynaklarını sömüren, çok uluslu emperyalist şirketlerin çıkarlarını toplumun çıkarlarının önüne koyan bir anlayışın ortaya koyduğu tablo endişe vericidir.

Sistem dikiş tutmuyor

Seçimlere giderken karşı karşıya kaldığımız Erzin-can'daki İliç faciası, içinde yaşadığımız rejimin niteliğini gözler önüne seren bir ayna olmuştur. İşçilerin canı pahasına yürüyen bu sistem, artık dikiş tutmaz haldedir. Seçimin hemen ardından Beşiktaş Gayrettepe'de işçi sınıfının büyük bir katliamla karşı karşıya kaldığı, Van'da halkın iradesinin hiçe sayılmaya çalışıldığı ortadadır.

Önümüzde zorlu bir süreç bulunuyor; Türkiye'yi yanlış ekonomi politikalarıyla bir karanlığa doğru sürükleyen AKP iktidarı, artık kurduğu rant ve menfaat ağlarını sürdüremez durumdadır. Deprem gerçeği, inşaat ve rant temelli, üretime dayanmayan bir ekonomik büyümenin borçlulukla birlikte sürdürülemez olduğunu ortaya koymaktadır.

Ne yazık ki talan edilen ormanların, yok edilen doğal kaynakların geri dönüşü yoktur. Buradan zenginleşen zenginleşirken, yitirilen kaynakların faturası topluma çıkarılmıştır. Mevcut koşullarda IMF gibi uluslararası finans kuruluşlarının beklentileri doğrultusunda bir ekonomik model, tek çare olarak önümüze sürülmektedir.

Türkiye, dengeli ve kaynakların adaletli bir biçimde paylaşıldığı bir rejime ihtiyaç duymaktadır. İşçiler ve emekçiler vergi yükü altında ezilirken, devasa kârlar elde eden şirketler için vergi imtiyazları gündeme gelmektedir. Sosyal güvenlik sistemi büyük oranda bu kesimlerin çıkarları çerçevesinde yapılandırılmakta ve bunun sonucu olarak açık veren sistemin faturası da emekçilere ve emeklilere çıkarılmaktadır. Kolaylıkla işverenlerin sigorta primlerinden vazgeçebilen sistem, zora geldiğinde emeklilere düşük ücret dayatmasında bulunabilmektedir.

Türkiye'de gelir dağılımı eşitsizliği, hiç olmadığı kadar artmıştır. İsrar ve kaynakların belli kesimler için kullanılması tahammül edilemez bir noktadadır. Çözüm, yukarıda da ifade ettiğimiz gibi kemer sıkma politikalarıyla bunun faturasını topluma çıkarmak değil, kaynakların sosyal adaleti sağlayacak şekilde işler bir yapıya kavuşturulmasıdır.

Bütçe süreçlerinden halkın dışlandığı, devletin temel verilerinin bile çarpıtıldığı bir süreçte, daha adil ve eşit-

likçi bir vergi politikası esas alınmadıkça, geniş emekçi kesimlerin beklentilerini dikkate alan adil bir kamu hizmeti politikası oluşturulmadıkça sorunların üstesinden gelmek mümkün değildir. Bu anlamda 31 Mart seçimleri, Türkiye'de tarihsel bir kırılma noktası olarak görülmektedir.

2024 1 Mayıs'ının önemi

Toplumdaki eşitsizliklere, belli bir kesimin çıkarları için toplumsal kaynakların ve doğal kaynakların sömürülmesine karşı elbette ki işçi sınıfının söyleyecek sözü vardır. Önümüzde, işçi sınıfının tarihsel kazanımlarının ve mücadele tarihinin önemli bir eşiği olan 1 Mayıs var. 1 Mayıs, sadece işçilerin 8 saatlik işgünü mücadelesinin bir ifadesi değildir; aynı zamanda işsizliğe karşı emekçi kesimlerin mücadelesinin ve tüm ezilenlerin tarihidir. Kadınların, gençlerin ve toplumun dezavantajlı kesimlerinin, tarihsel bir süreçte sözlerini haykırarak bir tarihtir.

Bu 1 Mayıs, bir yandan Türkiye'deki dönüşüm açısından kritik bir öneme sahipken, diğer yandan ülke kaynaklarının talan edilmesinin, yanlış ekonomi politikalarının ağır bedellerini ödeyen ülke işçi sınıfının, tüm bileşenleriyle ayağa kalktığı bir gün olmak durumundadır. Geçici olarak alınan tedbirlerle, günü kurtarmaya ve sıcak paraya bağlanan yaklaşımlarla herhangi bir çözüm üretmenin mümkün olmadığı görülmüştür.

1 Mayıs'ın dünya işçi sınıfı tarihi açısından önemi bilinmektedir; ancak ülkemiz açısından 1 Mayıs mücadelesi, dünyada eşi benzeri az olan bir mücadeleye de işaret etmektedir. 1977'deki 1 Mayıs Katliamı ve ardından yıllarca 1 Mayıs'ın yasaklı hale getirilmesi, bu mücadeleyi bir alan mücadelesinden çıkarıp, işçi sınıfının ülkenin en görünür meydanında, kendi tarihine ve kaybettiği canlara sahip çıkıp çıkamaması meselesine dönüştürmüştür.

1 Mayıs 1977 yılında yüz binlerce işçi Taksim Meydanı'nda toplanmış, kurucu Genel Başkanımız Kemal Türkler'in konuşması sırasında, kitlenin üzerine kimliği belirsiz kişilerce ateş açılmış, kaçan işçilerin üzerine polis panzeri sürülmüş, ses bombası atılmış, olaylar sırasında çoğunluğu Kazancı Yokuşu'nda ezilerek ve boğularak olmak üzere en az 41 işçi kardeşimiz hayatını kaybetmiştir.

Taksim mücadelesi

1 Mayıs Taksim mücadelesi, 12 Eylül darbesi sonrasında da işçi sınıfının ve ezilenlerin sesini duymak istemeyenlerin, onları kendi istedikleri sınırlarda ve alanlarda etkisizleştirmek isteyenlerin karşısında bir haykırış olmuştur. 1 Mayıs alanı, 1978-2008 arasında 30 yıl boyunca işçi ve emekçilere kapatılmıştır. 2007'de DİSK'in öncülüğünde yeniden gündeme gelen Taksim Meydanı mücadelesi, 2009'da kısmen, 2010'da resmi olarak kazanılmıştır.

1 Mayıs Taksim mücadelesi, MESEM kapsamında ölüme terk edilen çocuk işçilerin; İliç'te ve Gayrettepe'de, Türkiye'nin dört bir yanında iş cinayetlerinde kaybettiğimiz işçi arkadaşlarımızın; açlıkla mücadele eden emeklilerin; hayatın her alanında eşitsizlik, ayrımcılık ve şiddetle yüz yüze bırakılan kadınların; bir gelecek umudundan, nitelikli eğitim olanaklarından mahrum bırakılan gençlerin ve toplumun tüm ezilen kesimlerinin sözlerini, taleplerini bu ülkenin en önemli meydanında, yüksek sesle duyurma mücadelesidir.

Bu nedenle Taksim mücadelesi, basit bir alan mücadelesinden ibaret değildir. Taksim ısrarı, bu ülkede iktidar sahiplerinin sınıfsal tercihlerine karşı bir duruşun mücadelesidir. Nitekim, büyük çabalarla verilen mücadelenin sonucunda 2010 yılında açılan Taksim Meydanı, yüz binlerce emekçinin bir araya geldiği bir umut tarlasına dönüşmüştür. 2011 ve 2012'de kimsenin burnu kanamadan büyük coşkuyla gerçekleşen 1 Mayıs kutlamaları, 2013'te keyfi şekilde yine yasaklanmıştır. Bu yasağı kabul etmek mümkün değildir; nitekim gerek Anayasa Mahkemesi gerekse tarafı olduğumuz Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, bu alanın işçilere kapatılmayacağına dair net ve açık kararları bulunmaktadır.

Bu 1 Mayıs'ta biz metal işçileri olarak, bizi yoksullaştıranlara, alın terimize göz koyanlara karşı ekme, adalet ve hürriyet için Taksim'de olacağız.

Çünkü Taksim Meydanı, sadece bir meydan değildir; aynı zamanda bu ülkede iş cinayetlerinde kaybettiğimiz canlarımız için, işçi sağlığını önceleyen bir sistem için verdiğimiz mücadelenin simgesidir. Taksim'de 1 Mayıs, MESEM kapsamında çalıştırılan yüz binlerce çocuğumuzun nitelikli eğitim hakkını, yoksullukla yüz yüze kalmadan yaşama hakkını savunmanın günüdür. Yaşlılarımızın, emeklilerimizin insanca yaşam taleplerinin günüdür. Depremde günlerce yardım bekleyen, çaresizlik içinde hayatını kaybeden depremzedelerin anısının ve sözünün günüdür. Sağlıklı bir kent ve çevrede yaşam talebinin ifadesidir.

Taksim mücadelesi, sendikal hakları için mücadele eden, işçi olmanın onurunu sahiplenen ve bunun kavgasını veren işçilerin mücadelesidir. Taksim mücadelesi, yaşamın yarısını sırtlayan ama bunun çok azını geri alan kadınların haykırışıdır. Taksim, iş güvencesi isteyen, her gün işsizlik tehdidiyle karşı karşıya kalan emekçinin mücadele alanıdır.

1 Mayıs kutlu olsun

Filistin halkı üzerinde siyonist İsrail devletinin neredeyse soykırım boyutuna varan katliam ve işgali, ABD emperyalizmi ve AB üyesi devletlerden aldığı destekle tüm dünyanın gözü önünde devam ediyor. Filistin'de İsrail zulmüne karşı direnenlerin, dünyanın dört bir yanında bizimle aynı hasret ve umutlarla mücadele eden sınıf kardeşlerimizin, daha güzel bir dünyaya olan inancını kaybetmeyenlerin günü, 1 Mayıs kutlu olsun!

Biz Birleşik Metal-İş Sendikası olarak, Türkiye'de işçilerin çıkarları doğrultusunda hem işyerlerinde hem de siyasal düzeyde mücadele eden, önemli kazanımlarla bu mücadeleyi taçlandıran bir işçi örgütü olarak, önümüze konulan barajları daha önce nasıl aştıysak, bugün de aynı kararlılıkla mücadele bayrağını yükseltme iradesine sahibiz. Yaşasın 1 Mayıs, yaşasın İşçi Sınıfının Uluslararası Birlik, Mücadele ve Dayanışma Günü!

DEMOKRASİ ŞİMDİ, TAKSİM ŞİMDİ!

1 Mayıs'ta 1 Mayıs alanındayız

DİSK Yönetim Kurulu kararını açıkladı: İstanbul 1 Mayıs'ı bu yıl 1 Mayıs alanında, yani Taksim Meydanı'nda kutlanacak. Türkiye işçi sınıfı işine, aşına, ekmeğine, hakkına, hukukuna sahip çıkma iradesini 1 Mayıs'ta Taksim'e yürüyerek gösterecek

Konfederasyonumuz DİSK'in Yönetim Kurulu, 2 Nisan Salı günü İstanbul Beşiktaş'taki DİSK Genel Merkezi önünde açıklama yaparak, İstanbul 1 Mayıs'ının bu yıl Taksim Meydanı'nda kutlanacağını duyurdu.

Açıklama sırasında sık sık "1 Mayıs'ta 1 Mayıs alanındayız", "Taksim Meydanı 1 Mayıs alanı", "Zafer direnen emekçinin olacak" sloganları atıldı.

Basın açıklamasını okuyan DİSK Genel Başkanı Arzu Çerkezoğlu, şunları söyledi:

"1 Mayıs İşçi Sınıfının Uluslararası Birlik Mücadele ve Dayanışma Günü! 2024 1 Mayıs'ında da hakları için, adalet için, demokrasi için, barış için mücadele eden işçiler; dünyanın dört bir yanında meydanlarda buluşacak. Yılın 365 günü ezilen, sömürülen, horlanan ve yok sayılan milyonlar olarak, 1 Mayıs alanlarında kendimizi ifade edecek; taleplerimizi, umutlarımızı ve tepkilerimizi dile getireceğiz; alanlarda, meydanlarda olacağız."

Ekmeğimizin her gün ama her gün küçüldüğü; gelirde, vergide ve ülkede adaletsizliklerin arttığı; hak ve özgürlüklerimizin alabildiğine kısıtlandığı bu süreçte, hükümetin yoksullaştırıcı ekonomik programına, seçimden sonra uygulayacağını ilan ettiği acımasız kemer sıkma politikalarına, tüm haksızlıklara, hukuksuzluklara, adaletsizliklere karşı itirazlarımızı şimdi de 1 Mayıs meydanlarına taşıyacağız! Ülkemizde güçlü bir tarihi olan 1 Mayıs'ı işyeri işyeri, sokak sokak, meydan meydan örgütleyeceğiz."

Ekmeğe, adalet ve hürriyet için 1 Mayıs'a!

Yüksek enflasyon yüzünden işçiler her gün daha da yoksullaşırken banka, holding ve şirketlerin kârlılık rekorları açıkladığını belirten Çerkezoğlu, "Oysa biz çok çalışıyoruz, çok üretiyoruz. Dünyanın en uzun çalışma saatleri Türkiye'de. Üstelik iş cinayetleriyle, meslek hastalıklarıyla cebelleşiyoruz. Türkiye dünyada işçi haklarının en kötü olduğu 10 ülke arasında. Ancak bu böyle gitmez!" dedi.

İşçi sınıfının mücadelesinin sadece ekmeğe mücadelesi olmadığını da vurgulayan Çerkezoğlu, "Demokrasi işçinin ekmeğidir; hukuk ve adalet işçinin güvencesidir. O yüzden 1 Mayıs 2024'te Anayasamızda tanımlanan demokratik, laik, sosyal hukuk devleti için mücadele ediyoruz. Gün gelir, hukuk gelir ve zorbalara kalmaz gider!" diye konuştu.

Çerkezoğlu ayrıca, ülkemizde tüm hak ve özgürlükler gibi örgütlenme, ifade ve hak arama özgürlüğünün de büyük baskı altında olduğuna dikkat çekti.

Yüzümüzü Taksim'e dönüyoruz!

DİSK Başkanı, bu yıl İstanbul 1 Mayıs'ının neden Taksim Meydanı'nda kutlanacağını şu sözlerle açıkladı:

"Ülkemizde 1 Mayıs'ların bir simgesi var... İşçilerin, emekçilerin mücadelesinin ve geleneğinin, emeğe saygının bir simgesi var: TAKSİM MEYDANI! Taksim Meydanı 1977'den beri yüreğimizdeki yaradır; yeniden yasaklandığı 2013'ten beri en büyük hasretimizdir. Bu yıl, 2024 1 Mayıs'ında yüzümüzü Taksim'e dönüyoruz."

Dünyanın her yerinde olduğu gibi ülkemizde de işçi ve emekçilerin 1 Mayıs'ı kendi belirledikleri yerde kutlama hakkının olduğunu kaydeden Çerkezoğlu, bu hakkın 2013 yılından beri keyfi biçimde engellendiğine dikkat çekti. Son olarak Anayasa Mahkemesi'nin (AYM) 12 Ekim 2023'te verdiği tarihi karara işaret eden Çerkezoğlu, şunları söyledi:

"Kararları herkes için bağlayıcı olan AYM kararını

verdi ve bu karar kesin: 1 Mayıs'ta Taksim'de olmak her işçinin, emekçinin hakkıdır. Bu hakkı engellemek hukuk dışıdır. Bizlerin 1 Mayıs'ta Taksim'de olmasını engellemek hukuk tanımazlık olur, anayasal düzene karşı bir suç olur. Anayasa Mahkemesi kararlarına, Anayasa'ya ve anayasal düzene sahip çıkmak, dün olduğu gibi bugün de öncelikle işçi sınıfının görevidir. O yüzden 2024 1 Mayıs'ında Taksim'de olmak ekmeğimize sahip çıkmaktır; adalet ve hürriyete sahip çıkmaktır; Cumhuriyet'e, demokrasiye sahip çıkmaktır ve en önemlisi ülkemize sahip çıkmaktır."

Dünya sendikalarından temsilcilerin de 1 Mayıs'ta Taksim'de olacağını duyuran DİSK Genel Başkanı Arzu Çerkezoğlu, sözlerini şöyle tamamladı:

"1 Mayıs 2024'te DEMOKRASİ ŞİMDİ, TAKSİM ŞİMDİ diyoruz! Kararımız kesindir: Bizler İstanbul'da 1 Mayıs sabahı bir elimizde karanfil, bir elimizde çocuklarımızla yüzümüzü Taksim'e dönecek ve yürüyeceğiz. Türkiye işçi sınıfı işine, aşına, ekmeğine, hakkına, hukukuna sahip çıkma iradesini 1 Mayıs'ta Taksim'e yürüyerek gösterecek. Şimdi mücadele zamanı! Şimdi dayanışma zamanı! Yaşasın 1 Mayıs!"

Anayasa Mahkemesi'nin 1 Mayıs kararı

Anayasa Mahkemesi (AYM), geçen yıl verdiği kararda, 1 Mayıs'ın Taksim Meydanı'nda kutlanmasının engellenmesini 'hak ihlali' saydı.

DİSK ve KESK'in başvurusunu değerlendiren AYM'nin kararı, 15 Aralık 2023 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlandı.

AYM, Taksim'de kutlama yapılmasının engellenmesinin "Anayasa'nın 34'üncü maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının engellenmesi" olduğuna hükmetti.

Oy çokluğuyla alınan kararda, 1977 yılındaki katliama atıfla Taksim'in işçi ve emekçilerin 'ortak hafızası'

ve 'sembolik değeri' olduğuna vurgu yapılarak şu ifadeler kullanıldı:

"... işçi ve sendika kültürünün yapı taşlarından biri olan Taksim Meydanı yalnızca 1 Mayıs günü orada olanların dayanışmasının değil, aynı zamanda emekçilerin ortak hafızasının varlığını göstermektedir. Bu durumda kendisini o kültürün bir parçası olarak gören her kişinin 1 Mayıs günlerinde Taksim Meydanı'nın ifade ettiği anlamı doğrudan tecrübe etmek ve edindiği tecrübeyi kuşaklar boyunca aktarmak için burada bulunma hakkı vardır. 1 Mayıs'ın Taksim Meydanı ile özdeşleşmesi nedeniyle anılan mekânın sınırlanması aktarılmak istenen düşüncenin de sınırlanmasına neden olmaktadır."

Geçmişten bugüne 1 Mayıs

1 Mayıs hangi mücadelelerden doğdu, nasıl işçi sınıfının bayramı oldu? Ülkemizde ne zaman kutlanmaya başlandı? Sendikalar neden yıllardır bu günü Taksim Meydanı'nda kutlamak için ısrar ediyor? Yanıtlar emeğin tarihinde saklı... İşte 1 Mayıs'ın kısa bir tarihçesi...

1 Mayıs'ın doğuşu, işçilerin daha kısa işgünü mücadelesiyle doğrudan bağlantılıdır. Çünkü 1800'lü yıllarda 'gün ışığı' esasına göre çalışılıyordu. Güneşin doğuşuyla başlayan, güneş batmadan sona ermeyen bir mesai şekli çok yaygındı.

Amerikan Emek Federasyonu (AFL, o dönemki adıyla FOTLU), 1884 yazında, **1 Mayıs 1886**'yı 'sekiz saatlik işgünü' için ülke çapında bir hareket başlatma kararı aldı. Hareketi planlamak için önlerinde iki yıl vardı. Bu iki yılda, her yerde "Sekiz saat iş, sekiz saat dinlenme, sekiz saat ne istersek" sloganı duyulur oldu.

1 Mayıs 1886'da ABD'nin 10'dan fazla kentinde 350 bin dolayında işçinin katıldığı gösteriler yapıldı. Yalnızca Şikago'da (Chicago) 80 bin işçi yürüdü. ABD çapındaki 1 Mayıs 1886 gösterilerinde -Şikago da dâhil- olay çıkmadı.

Haymarket olayı

Bu sırada, Şikago'daki Mc Cormick fabrikasında anarşist sendikacıların öncülüğündeki işçiler, şubat ayından beri grevdeydi. Şikago polisi, 3 Mayıs 1886'da fabrikada grev kırıcılığına izin vermeyen işçilere ateş açtı ve en az 4 işçiyi katletti. Bunun üzerine anarşistler, 4 Mayıs 1886'da Haymarket Meydanı'nda miting yapma kararı aldı.

Miting, bir zamanlar saman pazarı olan ve sonradan kentin başlıca iş merkezi haline gelen Haymarket'te yağmur altında yapıldı. Miting bitmek üzereyken polis göstericilere saldırdı. Tam o sırada, kimliği meçhul bir şahıs polisler bombaya attı; 1 polis şefi öldü. Paniğe kapılan polisler etrafa ateş açtı. Yaklaşık 10 kişi öldü, 50 kişi yaralandı.

Bu olay, ABD'de sendikal hareketi ezme girişimlerinin bahanesi oldu. Başlatılan cadı avı sonucunda 8 sendikacı yargılanmak üzere seçildi. İki ay süren davada, tutuklanan sendikacıların bombayla bağlantılı olduklarına dair ne bir kanıt ne de tanık bulunabildi. Buna karşın 8 sendikacıdan 7'si idama mahkûm edildi ve 5'inin cezası onandı.

İdamı onaylananlardan **Louis Lingg**, kaldığı hücrede ölü bulundu. **Albert Parsons**, **August Spies**, **Adolph Fischer** ve **George Engel** ise 11 Kasım 1887'de idam edildi.

1 Mayıs'ın doğuşu

Yaygın bilinenin aksine, Haymarket (Samanpazarı) olaylarının doğrudan 1 Mayıs ile bağlantısı bulunmuyor; ancak bu olaylar ve idamlar şüphesiz emek tarihinde özel bir yere sahip.

Şikago olaylarının ardından 8 saatlik işgünü mücadelesi durmadı. AFL'nin 1888'deki kongresinde, 8 saatlik işgünü için kampanya başlatılması kararlaştırıldı. Gösteriler için belirlenen tarih, **1 Mayıs 1890**'dı.

İkinci Enternasyonal'in Paris'te, Temmuz 1889'da yapılan ilk kongresinde ise AFL'nin kararına atıfta bulunularak, tüm ülkelerdeki işçilerin 1 Mayıs 1890'da miting yapmaları önerildi. Öneri kabul edildi. 1 Mayıs 1890 gösterileri görkemliydi. Bu nedenle Brüksel'de 1891'de ya-

pılan ikinci kongrede, 1 Mayıs'ın her yıl uluslararası işçi bayramı olarak kutlanması kararlaştırıldı.

Ülkemizde 1 Mayıs

Osmanlı İmparatorluğu döneminde, 1909 ile 1912 yılları arasında Üsküp, Selanik ve İstanbul'da yapılan 1 Mayıs kutlamalarına çeşitli etnik gruplardan işçiler katıldı. İttihat ve Terakki hükümetinin yasaklaması nedeniyle 1913'te ve savaş yıllarında 1 Mayıs kutlaması yapılamadı.

Kurtuluş Savaşı yıllarında yapılan 1 Mayıs kutlamaları, işgal ordularına karşı bir mücadele gösterisi niteliği de kazandı. İşgal altındaki kentlerde, çoğunluğu yabancılara ait işyerlerinde üretim durduruldu ve yürüyüşler düzenlendi.

O dönemde 1 Mayıs, kitlesel şekilde son olarak **1925**'te kutlanabildi. Sonrasında Takrir-i Sükûn Kanunu çıkarıldı ve 50 yıl boyunca hiçbir yasal kutlamaya izin verilmedi.

Meclis, 1935'te çıkarılan 2739 sayılı Kanun ile 1 Mayıs'ı "Bahar Bayramı" ilan etti. Böylece 1 Mayıs'ın mücadelecilerden ve evrensel boyuttan koparılması hedeflendi.

İşçi sınıfında 1 Mayıs'ı tekrar kitlesel olarak kutlama iradesi, DİSK'in kuruluşundan (1967) sonra belirginleşmeye başladı. DİSK'in 9'uncu yaş gününde, **1976 1 Mayıs**'ın İstanbul Taksim'de kitlesel şekilde kutlanması kararı alındı.

Taksim'deki 1 Mayıs mitingine ülkenin dört bir yanından yüz binlerce kişi katıldı. Böylece işçiler, 50 yılın ardından nihayet bayramını meydanlarda kitlesel şekilde kutlayabildi.

1977 Katliamı

1977 1 Mayıs'ında Taksim'de yarım milyon işçinin katılımıyla Türkiye tarihinin en görkemli mitingini yapıyordu.

DİSK Başkanı Kemal Türkler'in konuşmasının sonlarına doğru, Sular İdaresi tarafından ve Intercontinental Oteli'nden (bugünkü adıyla The Marmara) yüz binlerce insanın üzerine ateş açıldı. Çıkan izdihamın ardından en az 41 kişi yaşamını yitirdi, 200'ün üzerinde kişi yaralandı. Yargılama süreci skandallarla doluydu. Gerçek failler asla bulunmadı.

Bu katliama rağmen Taksim Meydanı'nda 1978'de yapılan 1 Mayıs mitinginde de coşkulu ve kalabalıktı. Olaysız geçen mitingde "1 Mayıs 1977'nin hesabını soracağız" pankartları öne çıkıyordu.

1979 ve 1980'de Taksim'de kutlama yapılmasına izin verilmedi. 12 Eylül 1980 darbesinin ardından askeri cunta sadece 1 Mayıs'ı yasaklamakla kalmadı, 1 Mayıs gününü tatil olmaktan da çıkardı. Sendikalar, partiler, dernekler kapatıldı; demokratik her etkinlik yasaklandı. Buna rağmen her 1 Mayıs'ta gizlice de olsa bayram kutlandı.

1988 ve 1989'da bazı sendikalar yasal 1 Mayıs mitingini girişimde bulundu; ancak buna izin verilmedi. 1989 1 Mayıs'ında Taksim'e üç koldan yürüyen gruplar da sert müdahaleyle karşılaştı. Bir polisin hedef gözeterek açtığı ateş sonucu 18 yaşındaki işçi **Mehmet Akif Dalcı** hayatını kaybetti.

1990'da 1 Mayıs'ı korku ve şiddet günü gibi göstermek isteyenlere inat, fabrikalarda, işyerlerinde yüz binlerce işçi, birlik ve coşkuyla bayramı kutladı. Bu arada yine 1 Mayıs'ı Taksim'de kutlamak isteyen grubun üzerine açılan ateş sonrası **Gülşen Beceren** adlı genç bir kadın felç oldu.

12 Eylül'den sonra ilk yasal 1 Mayıs mitingini, 1991'de İzmir'de yapıldı. 1993 yılında işçiler yeniden meydanlarda 1 Mayıs'ı kutlamaya başladı. Ama Taksim hâlâ yasaktı.

1996 yılında, 1977'den sonraki en kitlesel 1 Mayıs kutlaması yapıldı. İstanbul Kadıköy'deki mitingde yüz binlerce işçi katıldı. Türk-İş, DİSK, Hak-İş ve KESK tarafından ortak düzenlenen miting öncesinde arama noktalarında arbede çıktı. Silah kullanan polis; **Dursun Odabaş**, **Hasan Albayrak** ve **Yalçın Levent** adlı işçileri öldürdü. Sonrasında Kadıköy, yasal miting alanı olmaktan çıkarıldı.

2000 sonrası

2001, 2002 ve 2003'te İstanbul 1 Mayıs'ı Çağlayan'da kutlandı. 2004'te DİSK ve Türk-İş, kutlamaları Taksim'de yapmak için başvurdu; ancak Valilik izin vermedi. Bunun üzerine Türk-İş Çağlayan'da miting yaparken DİSK, KESK ve birçok emek örgütü Taksim'de ısrar etti. Valilik ara formül olarak işçilerin Saraçhane'de toplanarak Yenikapı'ya yürütmesine izin vermek durumunda kaldı.

Saraçhane'de kutlanan bu mitingin ardından, 1996'dan sonra yasaklanan Kadıköy, Taksim ısrarına karşı sus payı olarak yeniden mitinglere açıldı. 2005 ve 2006'da 1 Mayıs mitingleri Kadıköy'de yapıldı.

2007'de İstanbul 1 Mayıs mitingini için DİSK, KESK, TMMOB ve TTB Taksim ısrarını sürdürdü. Yoğun polis şiddetine rağmen sendikaların Taksim'e çıkması engellenemedi ve 1 Mayıs 1977'nin 30'uncu yıldönümünde işçi ve emekçiler yine Taksim'de bayramlarını kutladı.

2008'de konfederasyonların tümü 1 Mayıs'ın Taksim'de kutlanması için çağrı yaptı; ancak Taksim yine yasaklandı. Gün boyu toplanan her grubun üstüne su sıkıldı, biber gazı atıldı. Yaklaşık bin 500 kişi gözaltına alındı, onlarca kişi yaralandı.

Siyasi iktidar, oluşan baskının etkisiyle 22 Nisan 2009'da çıkardığı yasayla 1 Mayıs'ı "Emek ve Dayanışma Günü" olarak tatil ilan etti. Sonrasında Valilik, sadece sendika temsilcilerinin, yani "makul sayıda" kişinin Taksim Meydanı'na girmesine izin verdi. Buna karşın binlerce kişi meydana ulaştı. Böylece önemli bir zafer kazanılmış oldu.

2010'da ise 32 yıl sonra nihayet Taksim Meydanı, 1 Mayıs'a açıldı. Büyük bir coşkuyla, 200 binin üzerinde katılımcıyla görkemli bir kutlama yapıldı. 2013'te hükümet, Taksim'de inşaat alanı olduğu bahanesiyle meydanı yine işçilere kapattı. O günden beri yasak sürüyor.

Şimdi bu hukuksuz yasağı tarihin çöplüğüne göndermenin tam zamanı... Bu ülkenin değerlerini üreten işçiler, emekçiler olarak bayramımız 1 Mayıs'ı yeniden 1 Mayıs alanında hep birlikte kutlamak için haydi Taksim'e!

1 MAYIS 2010
TAKSİM MEYDANI
Fotoğraf: İsmail Şahin

Tarih: 1 Mayıs 1976 Yer: Taksim Meydanı

Kemal Türkler işçilere sesleniyor

Konfederasyonumuz DİSK'in kurucusu, sendikamızın Onursal Genel Başkanı Kemal Türkler, İstanbul Taksim Meydanı'nda 1976 yılında yapılan 1 Mayıs mitinginde sözlerine şöyle başladı:

"Selam olsun işçilerin, emekçilerin, tüm çalışanların birlik ve dayanışma günü 1 Mayıs bayrağını yere düşürmeyen işçi sınıfımızın yiğit savaşçılara!"

Selam olsun sana, büyük insan, işçi sınıfımızın savaşçı neferi, DİSK Genel Sekreteri merhum İbrahim Güzelce!

İşçiler, köylüler, memurlar, esnaflar, teknik elemanlar ve tüm aydınlar... Dostlarım, kardeşlerim...

Bugün ve şu anda Türkiye işçi sınıfının, emekçi halkımızın kalbi burada, en büyük sanayi kentimiz olan İstanbul'un Taksim alanında atıyor. Şu anda kalbimiz ülkemizin dört bir yanında, tüm dünya ülkelerinde yüz milyonlarca emekçiyle birlikte atıyor.

Bugün sermaye ve zulüm dünyasına karşı tek bir ses, tek bir yumruk olan emek dünyasının birlik, mücadele ve dayanışma günü. Bugün 1 Mayıs İşçi Bayramı. Çok uzun yıllardan sonra ilk kez bugün kitlesel bir şekilde dünya işçilerinin birlik, mücadele ve dayanışma gününü kutluyoruz."

Sonrasında Türkler, 1 Mayıs'ın tarihini ve dünya işçileri için anlamını anlattı. Milliyetçi Cephe hükümetinin baskılarına karşı çıkmaya kararlı olduklarını söyleyen Türkler, DİSK'in mücadeledeki yerini şöyle özetledi:

"Artık DİSK, dost ve düşmanın hesaba katmak zorunda olduğu güçlü, mücadelecı, kararlı ve sorumlu bir demokratik sınıf ve kitle örgütü olarak işçi sınıfımızın tek gerçek temsilcisi olmuştur. DİSK, sınıf ve kitle politikası

temeli üzerinde, siyasal görüş ayrımı yapmadan tüm işçilere açık bir örgüttür.

DİSK, taşıdığı sınıfsal ve tarihsel sorumluluğun bilincindedir. Bunun gereği olarak sağ veya soldan alacağı hiçbir ders olmadığı gibi hiç kimseye de ders vermeye niyetli değildir."

Konuşmasının sonraki bölümünde Türkler, referandumun, genel grevin ve dayanışma grevinin yasalaşmasını, lokavtın yasaklanmasını, tüm çalışanlara grevli ve toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkının tanınmasını istedi. Acil istemler içinde kadın ve genç işçiler için eşit işe eşit ücret ilkesinin uygulanması, 40 saatlik çalışma haftası, yılda

1 ay ücretli izin ve işsizlik sigortası da vardı. Siyasal istemlerin başında ise Türk Ceza Kanunu'nun 141 ve 142'nci maddelerinin iptali ve Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin kaldırılması geliyordu.

Konuşmasının sonunda saygı duruşu için çağrı yapan Türkler, sözlerini şöyle bitirdi:

"Yaşasın halklar arasında kardeşlik ve dostluk!"

Yaşasın barış mücadelesi!"

Yaşasın Türkiye işçi sınıfı ve DİSK!"

Kahrolsun emperyalizm, faşizm ve gericilik!"

1 Mayıs Marşı'nın hikâyesi...

1 Mayıs Marşı'nın hikâyesi, 1974'te Bertolt Brecht'in Maksim Gorki'den uyarladığı "Ana" adlı oyunun, Ankara Sanat Tiyatrosu tarafından sergilenmesine uzanıyor.

Rutkey Aziz'in sahneye koyduğu oyunda Erkan Yücel, Savaş Yurttaş, Yaman Okay, Meral Niron, Erol Demiroz gibi oyuncular rol alıyor. Oyunun müziklerini yapan **Sarper Özsan**, 1 Mayıs Marşı'nı Rusya'da "Kanlı Pazar" olarak bilinen 1 Mayıs 1905 mitinginin canlandırıldığı sahne için yazıyor.

Oyunun tekstinde "İşçiler marş söyleyerek sahneye girer" cümlesi var; ancak marşın ne olduğuna dair bir bilgi yok. Özsan, sözlerini de kendisinin yazdığı bu marşı oyuna dâhil ediyor ve 1 Mayıs Marşı ilk kez bu oyunda seslendiriliyor.

Okullu bir besteci olan Sarper Özsan, 2009'da Celal Üster'e verdiği, Cumhuriyet'te yayımlanan röportajda marşın hikâyesini şöyle anlatıyor:

"Buraya nereden, nasıl bir marş bulacağımı bilemedim. En iyisi, benim bu sahneye uygun bir marş sözü yazıp bestelememdi. Sözlerde ve müzikte o günlerin ortamına uygun düşecek ama aynı zamanda bizlerin içinde bulunduğumuz ortama aykırı düşmeyecek bir marş olmasına dikkat ettim. 1 Mayıs Marşı böyle ortaya çıktı."

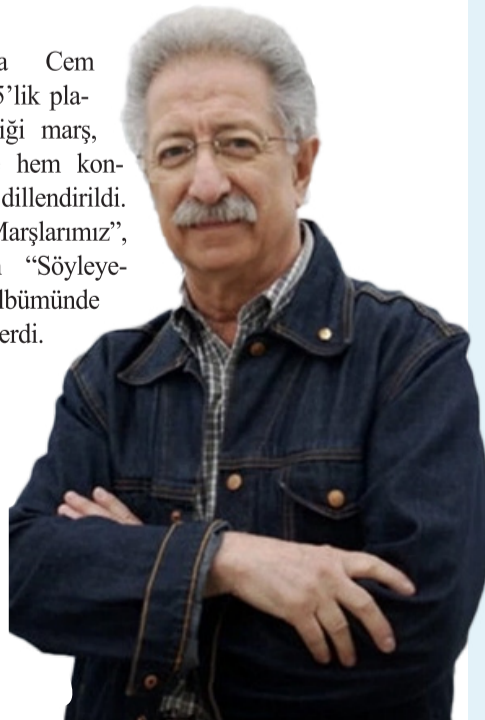
Marşı yazarken sevebilir ve rahatlıkla söylenebilir bir marş olduğunu düşünüyordum. Ama marşın, oyunun sınırlarını aşmış bu denli yaygın bir duruma geleceğini o gün düşünmem olanaksızdı."

1 Mayıs Marşı, 1976'da sahneden sokağa taşıtı. Türkiye İşçi Partisi'nin yayın organı Çark-Başak'ın sözlerini yayımladığı marş, Taksim'de kimi gruplarca seslendirildi.

İlk kitlesel söylenişi ise Türkiye tarihine "Kanlı 1 Mayıs" olarak geçen 1977 1 Mayıs'ında oldu. Taksim'deki kutlamalarda marş, Ruhi Su Dostlar Korosu tarafından seslendirildi.

Daha sonra Cem Karaca'nın da 45'lik plâğında seslendirdiği marş, hem mitinglerde hem konserlerde sıklıkla dillendirildi. Grup Yorum "Marşlarımız", Edip Akbayram "Söyleyemediklerim" albümünde bu marşa da yer verdi.

Marşın bestecisi Sarper Özsan'ı 19 Aralık 2022'de kaybettik. Anısına saygıyla...

1 MAYIS MARŞI

Günlerin bugün getirdiği baskı, zulüm ve kandır

Ancak bu böyle gitmez, sömürü devam etmez

Yepyeni bir hayat gelir bizde ve her yerde

1 Mayıs 1 Mayıs işçinin emekçinin bayramı

Devrimin şanlı yolunda ilerleyen halkların bayramı

Yepyeni bir güneş doğar dağların doruklarından

Mutlu bir hayat filizlenir kavganın ufuklarından

Yurdumun mutlu günleri mutlak gelen gündedir

1 Mayıs 1 Mayıs işçinin emekçinin bayramı

Devrimin şanlı yolunda ilerleyen halkların bayramı

Vermeyin insana izin kanması ve susması için

Hakkını alması için kitleyi bilinçlendirin

Bizlerin ellerindedir gelen ışıklı günler

1 Mayıs 1 Mayıs işçinin emekçinin bayramı

Devrimin şanlı yolunda ilerleyen halkların bayramı

Ulusların gürleyen sesi yeri göğü sarıyor

Halkların nasırlı yumruğu balyoz gibi patlıyor

Devrimin şanlı dalgası dünyamızı kaplıyor

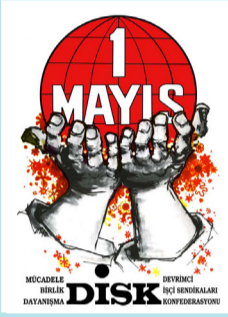
Gün gelir gün gelir zorbalarmız gider

Devrimin şanlı yolunda kül gibi savrulur gider.

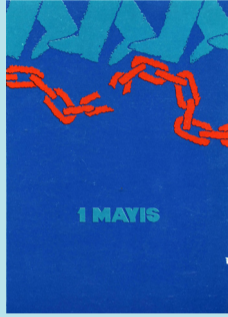
1976'dan günümüze...

DİSK'in 1 MAYIS afişleri

1 Mayıs'ın DİSK öncülüğünde yeniden kitlesel şekilde kutlanmaya başlanmasının bu yıl 48'inci yıldönümü. O günden bugüne konfederasyonumuzun yayımladığı afişler, Türkiye işçi sınıfının mücadele tarihine ışık tutuyor

1976

1977-1

1977-2

1978-1

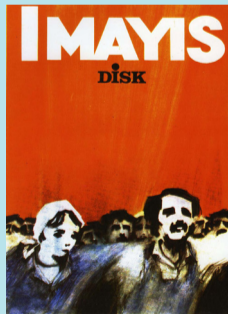
1978-2

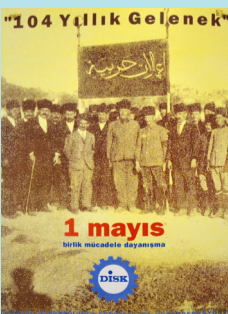
1979

1980-1

1980-2

1990

1994

'Gece yarısı arayıp afiş istediler'

Ressam ve heykeltıraş Orhan Taylan, 1976 yılında çizdiği ve yıllar boyu belleklerden silinmeyen 1 Mayıs afişinin öyküsünü şöyle anlatmıştı:

"1976 yılında 1 Mayıs'a az bir süre kalmıştı. DİSK'teki arkadaşlar bir gece yarısı telefon edip bir afiş çizmemi istediler. 'Ne zamana lazım?' diye sordum, cevap: 'Şimdi lazım.' Sabah yürütme kurulu toplantısında afişi göstereceklermiş. Beğenilirse o gün basacaklar. Gece hemen bir kâğıda çizip boyadım, verdim afişi. Bu tür işler hep son dakikada istenirdi zaten, hâlâ öyle herhalde. O nedenle alışıyorsun. Benzer işleri sürekli yaptığın için de zaten hazırlıklı oluyorsun, işi yetiştirme sıkıntın olmuyor. Ama çarpıcı işlerin sıkışık zamanlarda çıktığı söylenebilir.

Afişin beğenileceğinden emindim. Bir dünya, iki kocaman el ve çiçekler ile dünya işçilerinin bayramını tasvir ettim. Afiş Dünya Sendikalar Federasyonu'nun yarışmasında birinci seçildi. 1978'di galiba. Birinci seçilmemden çok Amerikalının ikinci, Sovyetler'in afişinin de üçüncü olması dikkat çekti. Dolar cinsinden bir ödülü vardı; 'Para mı istersin, 15 günlük Prag gezisini mi dediler, geziyi seçtim. Çok güzel geçmişti...'

Orhan Taylan, 4 Kasım 2023'te, bir süredir zatürre ve kan şekeri yüksekliği şikâyetleri nedeniyle tedavi gördüğü hastanede, 82 yaşındayken yaşama veda etti.

Mücadelemizde yaşayacak...

2003

2008

2009

2017

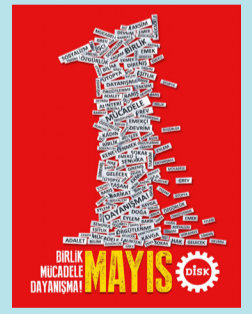
2018

2019

2020

2021

2022

2023

İlk Türkçe 1 Mayıs şiirini yazan şairimiz

Yaşar Nezihe'nin anısına saygıyla...

Yaşar Nezihe Bükülmez, 1 Mayıs işçi bayramının Türkçedeki ilk şiirini kaleme alan şairdir. Gerçekçi şiirin ilk örneklerini veren Yaşar Nezihe, Amele Cemiyeti üyesiydi. Şiirlerinin yanı sıra toplumsal konulara ilişkin düşüncelerini aktardığı düzyazıları da vardı.

Yaşar Nezihe Bükülmez, 29 Ocak 1882'de İstanbul Şehremini'de doğdu. Ailesinin ona Yaşar ismini verme nedeni, kendisinden önce doğan iki kardeşinin de ölmüş olmasıydı. Ailenin Yaşar'dan sonra dünyaya gelen iki çocuğu da öldü. Ailenin tek çocuğu olarak bir tek o hayatta kaldı.

Annesini henüz 6 yaşındayken verem ve bakımsızlıktan kaybetti. Sonrasında ona bakan yaşlı bir kadının okuduğu Aşlı ile Kerem, Tahir ile Zühre gibi aşk hikâyeleri, Yaşar Nezihe'nin şiire yönelmesinde etkili oldu. Okumaya karşı güçlü bir istek duyan Yaşar, babasının ilgisiz kalması üzerine kendisi okula giderek kaydoldu. Bir süre sonra bunu öğrenen babası okula başladığı için onu evden kovunca, eğitimine devam edebilmek için küçük yaşta çalışmaya başladı. Dere kenarlarından papatya, ısırğan otu, deve diken, ebegümece tohumlarını toplayarak aktarlara satıyordu.

"Fakat bu şekilde ancak bir yıl mahalle mektebine devam edebildim. Aldığım eğitim bu kadardır. Yaşamım süresince geçimimi sağlamamda büyük ölçüde yardımcı olacak dikiş, nakış bilgisini de yine bu dönemde komşu kızlarından edindim. Edebiyatı, aruzla şiir yazmayı da kendi kendime öğrendim."

İlk şiirlerini Malumat ve Terakki ile Nazikter dergilerinde; Mazlume, Mehcure veya Mahmure takma adlarıyla yayımladı. Hanımlara Mahsus Gazete'nin daimi yazarı oldu. Sabah, Menekşe, Kadın Yolu ve Kadınlar Dünyası gibi dergilerde de yıllarca şiirleri yayımlandı.

1913 yılında ilk şiir kitabı Bir Deste Menekşe'yi çıkardı.

1923 yılı Mayıs ayında "1 Mayıs İçin" adlı şiirini yazdı. O zaman 41 yaşındaydı. Bu şiir, Aydınlik dergisinde yayımlandı.

1924 yılında Feryatlarım adlı şiir kitabı çıktı. Yaşar Nezihe, aynı yıl Aydınlik dergisinde "1 Mayıs" başlıklı bir şiir daha yayımladı.

Aydınlik'ta şiir yazması, Amele Cemiyeti'ne üye olması ve grevlere destek vermesi yüzünden 3 Haziran 1925'te komünistlik suçlamasıyla gözaltına alındı. Serbest bırakıldıktan sonra artık eskisi kadar sık yazmadı.

Yaşar Nezihe'nin 250 şiiri şarkı-gazel olarak bestelendi. Evliliklerinden duyduğu üzüntü, kaybettiği çocukları-

nın yası ve geçim sıkıntısı, şiirlerinde sıkça işlediği konulardı. Beş buçuk yıl evli kaldığı ikinci eşi mühendis Fevzi Bey'den üç oğlu olmuştu. Fevzi Bey birine âşık olup eşini ve çocuklarını terk etmiş, sonrasında Yaşar Nezihe'nin iki oğlu aklıktan ölmüştü.

Yaşar Nezihe, 1934 yılında çıkan Soyadı Kanunu'ndan sonra "Bükülmez" soyadını aldı. Bir şiirinde "Bakıp da soyadıma sanma bükülmüyorum / Felek cefalarıyla gençken бүкті belimi" diyordu.

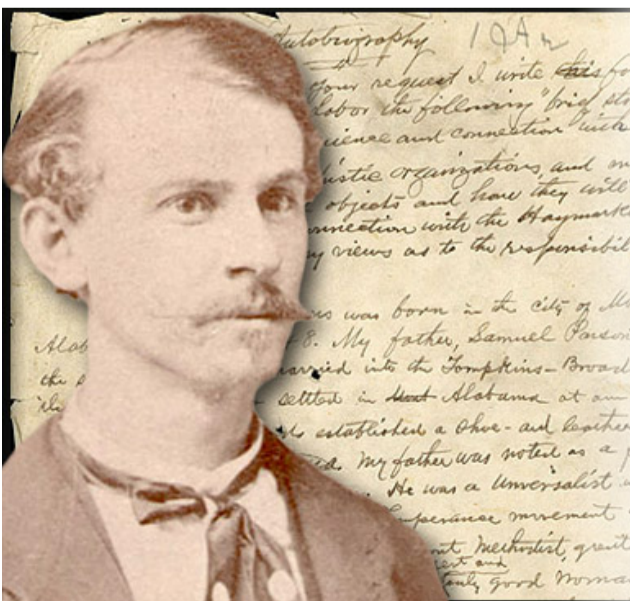
Yaşar Nezihe, tüm zorluklara, çetin yaşam koşullarına karşın şiirini bir hayatta kalma, direniş ve mücadele odağı kılmıştı. Sadece emek mücadelesi tarihinin değil, kadınların eşitlik ve özgürlük mücadelesinin de önemli bir aktörüydü. Kadınlar Halk Fırkası'nın kurucularındandı.

Yaşar Nezihe'nin mücadeleye dolu hayatı 6 Kasım 1971'de sonlandı. Kendisini saygıyla anıyoruz...

1 Mayıs İçin

Ey işçi...

Bugün hür yaşamak hakkı seninken
Patronlar o hakkı senin almışlar elinden.
Sa'yınla edersin de "tufeyli"leri zengin
Kalbinde niçin yok ona karşı yine bir kin?
Rahat yaşıyor, işçi onun emrine münkâd;
Lakin seni fakr etmede günden güne berbâd.
Zenginlere pay verme, yazıktır emeğinden.
Azm et de esaret bağı kopsun bileğinden.
Sen boynunu kaldır ki onun boynu bükülsün.
Bir parça da evlatlarının çehresi gülsün.
Ey işçi...
Mayıs birde bu birleşme gününde
Bişüphe bugün kalmadı bir mani önünde...
Baştanbaşa işte koca dünya hareketsiz;
Yıllarca bu birlikte devam eyleyiniz siz.
Patron da fakir işçilerin kadrini bilsin
Ta'zim ile, hürmetle sana başlar eğilsin.
Dün sen çalışırken bu cihan böyle değildi.
Bak fabrikalar uykuya dalmış gibi şimdi.
Herkes yaya kaldı, ne tren var, ne tramvay
Sen bunları hep kendin için şan-ü şeref say.
Birgün bırakınca işi halk şaşkına döndü
Ses kalmadı, her velvele bir mum gibi söndü.
Sayende saadetlere mazhar beşeriyet;
Sen olmasan etmezdi teali medeniyet
Boynundan esaret bağını parçala, kes, at!
Kuvvettedir hak, hakkını haksızlara anlat.

'Tamamlanacak bir göreviniz var!'

'8 saatlik işgünü' mücadelesi önderlerinden Albert Parsons'un 11 Kasım 1887'de idam edilmeden önce çocuklarına yazdığı mektup, o günlerde işçi sınıfının verdiği mücadeleden günümüze ışık tutuyor...

"Bu kelimeleri yazarken adlarınızın üstüne gözyaşlarım damlıyor..."

Bir daha hiç karşılaşmayacağız. Ah sevgili çocuklarım; nasıl içten, derinden seviyor sizi babacığınız...

Sevdiklerimiz için yaşamakla gösteririz sevgimizi ve gerektiğinde sevdiklerimiz için ölmekle de gösterebiliriz sevgimizi...

Benim hayatımı ve doğal olmayan haksız ölümümü başkalarından öğreneceksiniz. Babanız, özgürlük ve mutluluk uğruna gönüllü olarak canını vermiş bir kurbandır.

Size miras olarak şerefli bir ad ve tamamlanacak bir görev bırakıyorum...

Onu koruyun, bu yolda yürüyün. Kendinize karşı doğru olun, o vakit başkalarına karşı sahte olamazsınız. Yaratıcı, uyanık ve neşeli olun...

Çocuklarım, değerli varlıklarım; bu mektubu yalnız sizin için değil, daha doğmamış çocukları için ölen birçok kişinin ölüm yıldönülerinde de okumanızı istiyorum.

Yavrularım, elveda..."

**EKMEK
ADALET
HÜRRIYET
İÇİN**

1 MAYIS 2024

